

Çizer/ düşünür
Selçuk Demirel'in
desenleri çiziminin
şir, şiirin çizimlere
dönüştüğü, her bir fırça
darbesinin bazen ince bir
espriyi bazense ciltler do-
luslu felsefe kitaplarının so-
ramadığı soru işaretlerine
evrildiği bir alemi serer önümüze. İzleniyi
hem görünen hem de görünmeyen bir dün-
yaya dair sorgulamalar sürüklerken, esas
olarak kendisiyle yüzleştiren bu desenlere
ilk göz değdirişinizle sonraki siz arasındaki
dönüşüme ise çoğu zaman hayret edersiniz.
Selçuk Demirel, Galeri Nev İstanbul'da
bugün açılan ve 30 Ekim'e dek izlenebilecek
yeni kişisel sergisi *Bir Ağacın Altında*'da
yine bizi elimizden tutup bu kez düş
ormanında gezdiriyor, adeta rüyalarımızla
yüzleştiriyor. Gerçekle hayal arasında bir
dünyaya ait, zamanlar ve mekânlar ötesi
bir hissiyatı yansıtan doğa tasvirlerine ince,
kırılgan dallı ormanlar ile nehirler arasında
dolaşan insan veya hayvanlar eşlik ediyor.
İncecik ağaçların çizilmesiyle başlayan ve
çeşitli detayların eklenmesiyle yoğun ya da
sade kompozisyonlar oluşturan sanatçı,
"bir ağacın altında" ifadesini kullanırken
bir yandan insan-doğa ilişkisinin rahatlatıcı,
meditatif ve korunaklı yönüne, diğer
yandan da insanın çevresiyle ilişkisindeki
yalnızlığa ve kendini izole etme isteğine
çağırışım yapıyor, ağaçlarla insanların ruhu
arasındaki çarpıcı benzerliklere de ayna
tutuyor. Sergiyi paralel olarak Yapı Kredi
Yayımları'ndan yayımlanan yine *Bir Ağacın
Altında* adlı kitabına ise sanatçının sergideki
çalışmalarının yanı sıra Güven Turan ve
Uras Kızı'ın da birer yazısı eşlik ediyor. Gü-
ven Turan'ın kitabın giriş yazısında sorduğu
gibi "Peki düşü gören kim? Ağaçlara bakan
kim?", ben de Selçuk Demirel'e "Siz misiniz,
insanlığın ortak hafızasını paylaşan bizler
mi?" sorusunu yöneltmek üzere, ayagının
tozuyla Paris'ten geldiği Galeri Nev İstan-
bul'da onunla buluşup konuşuyorum.



ELİF TANRIYAR
etanyar@gaesetebalgen.com

"Belki de çizip boyadıklarım çocukluğumun ağaçlarıydı"

Uluslararası sanatçı Selçuk Demirel'in yeni kişisel sergisi *Bir Ağacın Altında*, son dönem serisinin yanı sıra sanatçının geçmiş işlerinden bir seçki eşliğinde, Galeri Nev İstanbul'da. Sergiyi, Demirel'in 'YKY'dan çıkan aynı adlı eseri de eşlik ediyor

© FERİHAT ZUBCEVİÇ

Ekolojik endişeler yillarca birkaç entelektüelin fantazyası gibi çok fazla dikkate alınmadığı için bulduğumuz yerdeyiz.

**İnsanlığın öyküsü bir ağaçla
başladı. Havva insanoğluna yasakla-
nan ağaca yaklaşıp meyvesini Adem'e
birlikte yedi ve ikisi birlikte cennetten
kovulup bu dünyaya düştü. Peki sizin
ağaçlarla olan öykünüz nasıl başladı?
Bunun Artvin'deki ağaçlar arasında
kitap okuyarak geçirdiğiniz çocukluğunuzla
bir ilgisi var mı?**

Evet, William Blake'in dediği gibi
"Kimilerini gözyaşına boğan ağaç, kimileri
için yalnızca yolu tıkayan yeşil bir engeldir.
İnsan kendi neyse gördüğü odur." Ağaçlara
hep büyük bir hayranlık duymuşumdur.

Heybetli gövdeleriyle,
kollarını açmış bizi
kucaklayacakmış gibi
bekleyen, gündüz başı
bulutlarda sanki gece
olunca da bizim için
yıldız toplayan ağaçlar...
Şiirin, resmin, edebiyatın
vazgeçilmez konusu.
Gölgesinde toplanıp
sohbet etmekten
hoşluk duyduğumuz...
Meyvelerini büyük bir
iştahla yediğimiz ağaçlar.
Kendilerinden masa,
sandalye, ev, bu satırları
yazdığım kağıtları, uzak
diyarlara gitmek için inşa
ettiğimiz gemileri, hep
ağaçlardan yapmadık
mi? Çocukluğumun ilk
6-7 yılını geçirdiğim
Artvin'deki bahçemizde
bulunan kiraz ağacını,
dud, nar, şeftali, bahçenin en alt kısmındaki
heybetli ceviz ağacını tek tek hatırlıyorum.
Birçok şey gibi tamamıyla yitmiş, kaybol-
muş bu bahçedeki ağaçlar benim dünyam-
da yaşamlarını sürdürüyorlar. Belki çiziyeyim,
resimleyeyim ya da yazayım, çocukluğumun
bu kaybolan cennet bahçesini bir şekilde
yeniden yaratma çabası olsa gerek.

**Masallar, şiirlerden dizele,
bilinçaltından süzülömler kadar ağaçlara
dair görsel her türlü çağırışım da yer
aldığı bir seri, kaç yıllık bir çalışmanın
ürünü?**

Bir Ağacın Altında adı altında topladığım
bu çalışmaların 2019 yılı içerisinde, bütün
bir yıla yayarak günde, bazen haftada bir
2-3 resim yaparak oluşturdum. Defterlere

çizdiklerimi de katarsak yüzlerce desen de-
mek... Sergi için 50 civarında resmi Kasım
2019'da Türkiye'ye gelirken getirmiştim.
Galeri Nev İstanbul'da
prensip olarak bir sergi
programımız vardı ama ne
sergileyeceğim konusunda
kararsızdım.

**Biraz da tekniğinizden
bahsetmek istiyorum. Çin
ve Japon estamplarından
ilhamla piriğin kağıtlar
üzerine suluboyayla
gerçekleştirdiğiniz ve
marufle tekniğiyle tuval
üzerine gerilen bu eserler,
aynı zamanda daha önce
deneyimlediğiniz yeni
bir çalışma pratiğini oluş-
turuyor. Bu ilham nasıl
doğdu?**

20 yıl önce bir Çin
yolculuğumuzda, Pekin'de
kaldığımız otelin girişinde
bir kaligrafi ustası turistlere
hoşluk olsun diye isimleri

"Çizdiklerimde bir
hikâye anlatmıyorum ama
çizdiklerime bakanlar
gördüklerini açıklamaya
başladıkları andan
itibaren bakılan resim
bir hikâyeye dönüşüyor
olabilir."

Çin alfabeti ile yazarak veriyordum. Benim
için de böyle bir şey yazmıştı. Ben de kendi-
sine karşılık olarak bir şey çizmek istediğimi
söyleyince, boya ve fırçasını bana verdi.
Çin alfabetini taklit ederek küçük gölge in-
sanlarımla bir şeyler çizip kendisine hediye
ettiğimde, yüzündeki sevinç ifadesini hâlâ
hatırlıyorum. Bu piriğin kağıtlarına ilk defa
çiziyordum ve bu kağıtları çok sevmiştim.
Çin dönüşü bu kağıtlardan satın almıştım
ama bir hafta beklemekteydi. 2019 yılının
ilk günlerinde arşivimde başka bir şeyleri
ararken bu kağıtları buldum ve birkaçını
dikey olarak astım. Bu kağıtlardan birini
masamın üzerine yaydım. Daha önceden
hazırladığım mürekkep ve fırçalarla bir Çinli
ya da bir Japon kaligrafi ustası gibi dikkatli

ve saygılı bir biçimde... İncecik, kırılgan ve
birkaç daldan oluşan ağaçlar çizmeye baş-
ladım. Yan yana, alt alta, kağıdın bütün bir
yüzeyini bu ağaçlarla donatıyordum. Sonra
başka fırçayla ve renkli mürekkepler, küçük
fırça darbeleriyle ağaçların dallarının uçları-
nı renklendiriyordum. Yaprak mı? Çiçek mi?
Belki de çizip boyadıklarım çocukluğumun
meyve ağaçlarıydı. Kağıtta mürekkebin
ilişkisi mükemmeldi. Ortaya küçük orman-
lar çıkmaya başlamıştı. Giderek ağaçlar
arasında dolaşan, yolunu kaybetmiş ama
kaybolmaktan daha çok bulunmaktan
korkan insanlar... Endişeli geyikler, masal
ormanları, orman masalındaki kurtlar,
kaplanlar... Bir ağacın altında oturmuş
düşünen bir maymun. Düşündüğü için olsa
gerek yüzündeki tebessümle... Frans de
Waal'ın dediği gibi "maymunun ormandan
çıkartılabiliriz ama maymunun içinden
çıkartamazsınız". Kendini ağaç zanneden
bir geyik ya da geyikler gibi koşup oynama-
yı düşleyen ağaçlar çizip boyadım.

**Siz yalnızca bir çizer değil aynı
zamanda bir düşünürsünüz. Ve edebiyat
ile edebiyatçılar ve düşünürlerin sizin
sanatınızda ve eserlerinizde her zaman
özel bir yeri oluyor. Bu seferki serinizde
ve yer alan kitabınızda da pek çok yazan
ve düşünür yine eşlik ediyor sizin des-
lerinize ve 'sesinize'. Bu isimlerle nasıl
buluştunuz bu kitapta?**

Kitaba
kattığım yazar-
larla oluşan bu
birlikte bana
güven veriyor.
Pessoa'dan bir ilk
satır... John Ber-
ger'in benimle
birlikte olduğunu
hissetmek...
Nazım'ın Karlı Ka-
yın Ormanı'ndaki
yürüyüşü...

Resimlerimden birini isimlendirdiğim,
yürüyerek ölen büyük yazar Robert Walser,
Jacques Prévert, Thomas Bernhard, Birhan
Keskin, Mona İslam bu ağaç bayramında
bana eşlik ettiler. Teşekkür ediyorum hep-
sine. "Ağaçlar insanlar gibidir ve birbirlerinin
dostluğundan keyif alırlar. Yalnızca birkaçı
sever yalnızlığı." Jens Jensen ağaçlara dair
söylemek istediklerimi iki satırla anlatmıştı.
Bu kitapta mutlaka olmalıydı...

**Doğanın son mesajları
2019 yılından olan bu çalışmalarınızın
içerisinde orman yangını temalı üç
eseri görünce insanın etkilenmemesi
mümkün değil. Siz bu yılki çalışmalarınızın
sırasında neler hissettiniz?**

Orman, Raman ve Kül ya da *İçim Bir
Orman İçim Yanar*, *Ben Yanarım Orman Yanar*
diye adlandırdığım bu üç çalışmayı yapar-
ken 2019 yılında Brezilya'da Bolsonaro hükü-
meti kendi eliyle binlerce hektar ormanı
yakarak tarım alanları yaratıyordu. Yerli
halk için "yok hükmündedir" metodunu
kullanıyordu. Yine aynı dönemde Avus-
tralya'da çok büyük bir yangın sürmek-
teydi. Yüzlerce hayvan ve ağaç yanıyor.
Kangurular, koalalar ağaçlarla birlikte
kavruyorlardı. Bu yıl ise Türkiye'de, İtalya
ve Yunanistan'daki orman yangınlarında da
benzer acıyı yüreğimde hissettim. Bir ge-
yiğin endişesiyle çizip boyadığım bu resimleri
yaparken; yakın bir gelecekte, doymak
bilmez bir "rant" açığı ile önüne gelen ne
varsa yok ederek ilerleyen bu vahşi, kapita-
list dünyada ne ağaçlara ne de ağaçlardan
oluşan cennet ormanlara yer kalmayacak
diyerek, gökyüzüne yaydığımız karbon
gazlarıyla insan dünyamızda orman
yangınları, sel felaketleri, kuruyun göller
ve nehirler, kutuplardaki eriyen buzullarla
yükselen deniz seviyeleri sonucunda kay-
bolan, kaybolmakta olan adalar ve ülkeleri
düşünüyordum. Belki bu sel felaketleri,
orman yangınları bize doğanın gönderdiği
son mesajlar olsa gerek. Ekolojik endişeler
yillarca birkaç entelektüelin fantazyası gibi
çok fazla dikkate alınmadığı için bulundu-
ğumuz yerdeyiz.

**Bu sergi aynı zamanda 50 yıla yayı-
lan sanatsal üretiminize bütünlüklü bir
bakış getiren bir tür retrospektif niteliği
de taşıyor değil mi?**

50 adet *Bir Ağacın Altında* serisinden
sadece 33 tanesini sergiliyoruz. Buna ek
olarak Haldun Doğulu ile birlikte daha
önceki dönemlerdeki çalışmalarından
20'ye yakın resim seçtik. Bu sergi içinde
ayrı bir bölüm gibi duracak. Buna retros-
pektif bir seçkiden çok bir "kesit" diyebil-
riz. Böylelikle sergide 53 tane
resim olacak.

**Bir Ağacın
Altında/ Selçuk
Demirel/ Yapı
Kredi Yayınları/
128 Sayfa**

